

Inventarisatie Westeinde 88-90 in Enkhuizen

Gedirecteerd bij de afdeling van
Burgemeester, wethouders
van de gemeente Enkhuizen

d.d.

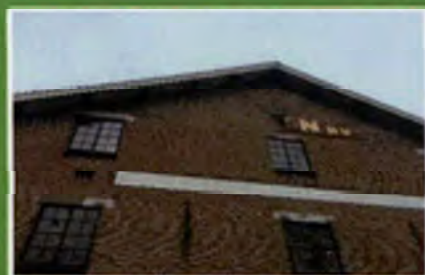
20.11.2017

INGEKOMEN
namens de
Gem. Enkhuizen
Medewerker Stedelijke Ontwikkeling

14 SEP 2017

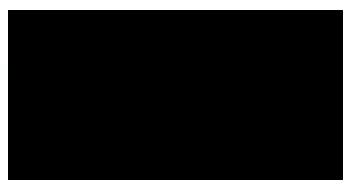
No. 582012

OU20160109

Inventarisatie Westeinde 88-90 in Enkhuizen

Ecologisch vervolgonderzoek naar vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten in het kader van de Wet Natuurbescherming

2017

Opdrachtgever
RGB Architecten

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2017-28

Versie	Datum
Concept	11 september 2017
Eindrapport	14 september 2017

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
 2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
 1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	6
1.4	Leeswijzer	6
2	Methode	7
2.1	Algemeen.....	7
2.2	Huismus	7
2.3	Gierzwaluw	8
2.4	Vleermuizen.....	9
2.4.1	Veldbezoeken.....	9
2.4.2	Afwijking van vleermuisprotocol.....	10
3	Broedvogels	11
3.1	Huismus	11
3.2	Gierzwaluw	11
3.3	Overige broedvogels.....	12
4	Vleermuizen	14
4.1	Gewone dwergvleermuis.....	14
4.2	Rosse vleermuis	15
4.3	Laatvlieger	15
5	Effectbeoordeling en maatregelen	17
5.1	Huismus	17
5.2	Gierzwaluw	17
5.3	Vleermuizen.....	17
6	Conclusie en aanbevelingen	18
6.1	Beschermde soorten WNB	18
6.2	Zorgplicht	18
6.3	Aanbevelingen ter bevordering van stadsnatuur.....	19

7	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	20
8	Bijlagen	22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Er bestaan plannen een perceel aan het Westeinde te Enkhuizen herin te richten. Het project heeft mogelijk negatieve gevolgen voor beschermde natuurwaarden. Uit vooronderzoek (HARTOG, 2016) is gebleken dat mogelijk beschermde natuurwaarden in dit plangebied voorkomen.

Om dit nader te onderzoeken heeft RGB Architecten opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot een inventarisatie uit te voeren naar het voorkomen van verblijfplaatsen van Huismus, Gierzwaluw en gebouwbewonende vleermuizen in het plangebied.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode april-september 2017. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen binnen het plangebied.

Figuur 1.
Ligging van het onderzoeksgebied Enkhuizen Westeinde 88-90.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Het plangebied bevat drie gebouwen met daar omheen diverse verhardingen en nauwelijks begroeiing. De centraal gelegen oude bollenschuur zal grotendeels worden gesloopt en er zullen 16 appartementen worden gerealiseerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode beschreven volgens welke de verschillende soortgroepen zijn geïnventariseerd en welke factoren de onderzoeksresultaten kunnen hebben beïnvloed. In de hoofdstukken 3 t/m 4 worden de resultaten besproken van de verschillende onderzochte soortgroepen. In hoofdstuk 5 wordt aangegeven welke effecten worden verwacht van de ingreep. Tot slot worden in hoofdstuk 6 de belangrijkste conclusies uit de resultaten genoemd. Tevens worden op grond van het geldende beschermingskader aanbevelingen gedaan hoe om te gaan met de gevonden resultaten. Na de conclusies volgt een lijst met aanbevolen en geraadpleegde literatuur.

In Bijlage 1 wordt het wettelijke kader beschreven waarbinnen flora en fauna in Nederland zijn beschermd. In Bijlage 2 en Bijlage 3 worden verspreidingskaarten gepresenteerd van broedvogels en vleermuizen.

2 Methode

2.1 Algemeen

Het onderzoek vindt plaats, tenzij hieronder anders aangegeven, volgens landelijk erkende soortprotocollen en soortenstandaards of landelijk geadviseerde inventarisatiemethoden. Deze protocollen schrijven het aantal bezoeken en de periodes van onderzoek voor.

2.2 Huismus

Het onderzoek is uitgevoerd conform de door het ministerie van EZ, dienst RVO opgestelde 'SOORTENSTANDAARD HUISMUS' (versie 2.0, december 2014). De manier van inventariseren en de codering van de waarnemingen wordt uitgebreid beschreven in de 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek' (VAN DIJK & BOELE, 2011).

Zowel nestindicatieve waarnemingen als waarnemingen van vogels in geschikt broedbiotoop, zoals paren, territorium indicierend gedrag, en nestindicerend gedrag, zijn op locatie gekarteerd.

In juli 2016 zijn buiten de reguliere onderzoek tijd volgens geldend protocol twee bezoeken afgelegd waarbij de Huismus is geteld, om een indruk te krijgen van de soort in het plangebied.

Conform de soortenstandaard zijn in 2017 twee veldbezoeken uitgevoerd in de optimale periode van 1 april tot en met 15 mei 2017. Tussen de verschillende bezoeken lagen minimaal tien dagen. De bezoeken vonden plaats tussen twee uur na zonsopkomst en twee uur voor zonsondergang bij gunstige (weers)omstandigheden.

Het weer beïnvloedt de activiteit van vogels. Bij harde wind, neerslag, lage en ook hoge temperaturen zijn vogels minder actief. Dergelijke omstandigheden zijn tijdens de veldbezoeken zoveel mogelijk vermeden. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig. Deze staan samen met de bezoekdatums in Tabel 1.

Tijdens de inventarisatie is tevens bekeken hoe het functionele leefgebied van de deelpopulaties van de Huismussen is opgebouwd. Waar bevinden zich zandige plekken, dichte struiken of waterbakken/vijvers/wateren? In de omgeving van de deelgebieden werden mussen niet geteld maar er werd wel een beeld gevormd van de populaties en hun interactie met Huismussen en Huismus-biotoop in het plangebied.

Tabel 1.
Bezoekdatums en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken van de inventarisatie Huismus in Enkhuizen Westeinde 88-90 in 2017.

Ronde	Datum	Weer (bewolking, Temperatuur /wind)
1	5 april 2017	5/8, 8c, ZW3
2	12 mei 2017	4/8, 14c, ZW4

Alle geldige waarnemingen van de Huismus zijn geclusterd tot geldige territoria. Resultaat van de clustering is per soort een stippenkaart met alle aangetroffen broedvogelterritoria waarbij de meeste van de stippen de precieze nestplaats weergeven.

Waarnemingen van vogels die zich rond het gebied ophielden zijn ook genoteerd en gebruikt bij de interpretatie. In het veld is zoveel mogelijk geprobeerd Huismussen te koppelen aan de gebouwen.

2.3 Gierzwaluw

Het onderzoek is uitgevoerd conform de door het ministerie van EZ, dienst RVO opgestelde 'SOORTENSTANDAARD GIERZWALUW' (versie 2.0, december 2014). De manier van inventariseren en de codering van de waarnemingen wordt uitgebreid beschreven in de 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek' (VAN DIJK & BOELE, 2011). Er werd onderscheid gemaakt in individuen losse paren, territorium-indicerend gedrag, nestindicerend gedrag of nestvondsten.

Voorafgaand aan de tellingen is eerst bepaald waar zich de beste vestigingsmogelijkheden voordoen voor Gierzwaluw. Met name ruimtes tussen houten dakoverstekten, kieren tussen dakpannen en gaten onder loodslabben en in dakkapellen e.d. werden onderzocht.

Er zijn drie inventarisatierondes uitgevoerd, op 9 juni 2017, 29 juni 2017 en 20 juli 2017 met daarmee twee inventarisatiemomenten in juni en één in juli. Tussen de verschillende bezoekrondes lagen minimaal tien dagen. De bezoeken werden uitgevoerd tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang en tijdens goede inventarisatieomstandigheden.

Alle waarnemingen zijn op locatie gekarteerd

Bij potentiële nestplekken werd 15-20 minuten gepost waarbij de posten zo werden gekozen dat ook andere terreindelen tegelijk in de gaten konden worden gehouden.

Er werd gelet op laagvliegende vogels waarbij onderscheid werd gemaakt tussen luidruchtige individuen of groepjes Gierzwaluwen die tussen de huizen vlogen. Door de groepjes steeds te volgen werd geprobeerd het (snelle) invliegen waar te nemen. Ook Gierzwaluwen die gevestigd waren in de buurt van het plangebied werden genoteerd.

Tabel 2.
Bezoekdatums en
weersomstandigheden
tijdens de veldbezoeken
van de inventarisatie
Gierzwaluw in
Enkhuizen Westeinde
88-90 in 2017.

Ronde	Datum	Weer (bewolking, Temperatuur /wind)
1	9 juni 2017	3/8, 19c, ZW 2
2	26 juni 2017	8/8, 17c, ZW 2
3	20 juli 2017	5/8, 19c, ZW 4

2.4 Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd krachtens de WNB onder het regime van de Habitatrichtlijn.

Het doel van het onderzoek is om de aanwezigheid en de verspreiding van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de richtlijnen uit het protocol voor vleermuisinventarisaties, zoals dat is opgesteld door het Vleermuisvakberaad (VLEERMUISVAKBERAAD, 2013).

Voorafgaand aan het veldwerk (tijdens de afgelegde quickscan en het onderzoek naar Huismus) is nagegaan welke vleermuissoorten redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied. Bekende verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van voorkeurs habitat binnen het plangebied en de directe omgeving zijn bij deze inschatting betrokken. Het onderzoek is op grond van deze inschatting vooral gericht op de gebouwbewonende soorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Uiteraard is ook naar andere soorten wél gezocht in het plangebied en zijn eventueel bezoeken en/of bezoektijden indien nodig tussentijds aangepast aan bevindingen tijdens het veldwerk.

2.4.1 Veldbezoeken

Door middel van veldwerk zijn de daadwerkelijke aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Er zijn vier bezoeken volbracht in de periode mei tot en met september 2017.

Het plangebied kan door vleermuizen op verschillende manier worden gebruikt, bijvoorbeeld als verblijfplaats, als (onderdeel van) een vliegroute of als foerageergebied. Deze gebiedsfuncties zijn tijdens het veldwerk onderzocht.

Het terreingebruik door vleermuizen is op grond van de veldverkenning 's nachts nader onderzocht door middel van surveilleren en posten met gebruik van batdetectors (Petersson 240x, Petersson 1000x, soms aanvullend met de Petersson D100). Bij het onderzoek werden ook sterke zaklamp ingezet en was er de mogelijkheid geluiden op te nemen met opnameapparatuur.

Tijdens alle veldbezoeken is gekeken naar aanwezige vliegroutes en foerageergebieden in het plangebied. Deze gebruiksfuncties zijn vooral te verwachten in luwe delen van het plangebied en langs lijnvormige landschapselementen. Tijdens alle bezoeken werd met of zonder behulp van zaklamp ook gezocht naar sporen van gebruik zoals uitwerpselen en vraatsporen.

De eerste twee bezoeken aan het begin van de zomer zijn met name gericht geweest op het in kaart brengen van zwermactiviteit bij kraamkolonies of zomerkolonies. Deze zwermactiviteit treedt met name aan het einde van de nacht op en wordt onderzocht door op kansrijke plekken te posten en/of door rustig door het plangebied surveilleren. Bij een avondbezoek wordt gepost op kansrijke plekken (uitvlieggaten).

Het derde bezoek in augustus is mede gericht geweest op het vaststellen van middernachtelijke zwermactiviteit van Gewone dwergvleermuis. Deze zwermactiviteit vormt een sterke aanwijzing voor de aanwezigheid van een winterverblijf. Het laatste bezoek is vooral gericht geweest op het vaststellen van paarverblijven en baltsactiviteit. Een paarverblijf kan ook als winterverblijf dienst doen.

Vanwege de grootte van het object en het aantal potentieel geschikte plekken en de positie daarvan voor met name verblijfsgebruik van vleermuizen, is de inventarisatie uitgevoerd met één persoon.

Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van substantiële neerslag, lag de temperatuur hoger dan acht graden Celsius en werd er niet geïnventariseerd bij een windkracht hoger dan 4 Bft.

Voor een overzicht met informatie van de veldbezoeken zie Tabel 3.

2.4.2 Afwijking van vleermuisprotocol

In afwijking van het vleermuisprotocol is geen direct onderzoek naar winterverblijven uitgevoerd. Door te letten op het optreden van middernachtzwermactiviteit en de aanwezigheid van paarverblijven is onderzocht of mogelijk sprake is van winterverblijven in het plangebied. In de winterperiode zijn winterverblijven zeer moeilijk vast te stellen. Het gaat vaak om diepe holtes, spouwmuren en ruimtes die aanwezig zijn in daken die niet of zeer slecht bereikbaar zijn en waar het risico bestaat dat verstoring optreedt. Om die reden is afgeweken van het vleermuisprotocol en is in de wintermaanden geen onderzoek uitgevoerd.

Tabel 3.

Overzicht en informatie van de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuisonderzoek in Enkhuizen Westeinde 88-90 in 2016 en 2017 (NP = aantal personen).

Datum	Start onderzoek	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
24 mei 2017	zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Terreingebruik, kraamverblijven, zomerkolonies
26 juni 2017	2 uur voor zonsopgang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Zomerkolonies, terreingebruik en kraamkolonies
15 aug 2017	Uur na zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Paarverblijven, terreingebruik en middernachtzwermactiviteit
6 sept 2017	Uur na zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Terreingebruik en paarplaatsen/-verblijven

3 Broedvogels

3.1 Huismus

Er werden zowel in 2016 als 2017 geen waarnemingen gedaan van de Huismus die te koppelen zijn aan de onderzochte bebouwing binnen het plangebied. Het gebied wordt wel af en toe bezocht door mussen afkomstig uit de bebouwing net ten zuiden ervan (zie Bijlage 2).

Er werden in de omgeving van het plangebied alleen enkele territoriale Huismussen gezien en gehoord in het woonblok ten zuiden van het plangebied.

3.2 Gierzwaluw

Tijdens de drie afgelegde bezoeken in juni-juli 2017 werden er geen aanwijzingen verkregen voor het broeden van Gierzwaluwen binnen het plangebied. In de naaste omgeving van het plangebied zijn wel met zekerheid broedende Gierzwaluwen vastgesteld in het pand met huisnummer 94-96, westelijk van het plangebied (zie Bijlage 2).

Er werden hier op zeker 3 verschillende plaatsen invliegende exemplaren onder het dak gezien. Ook regelmatig waren exemplaren zeer laag vliegend en gierend boven het dak van huisnummer 96 aanwezig. De Gierzwaluwen broeden onder losliggende dakpannen van dit huis.

Algemene informatie

Gierzwaluwen zijn vrij kleine, bijna zwarte vogels die in de vlucht herkenbaar zijn aan de karakteristieke manier van vliegen en het sikkelvormig vliegbeeld. Ze eten insecten die ze in de vlucht vangen.

Huisemus in begroeiing naast het plangebied.

Ondanks de naam zijn ze niet verwant aan de echte zwaluwen zoals de Boerenzwaluw en Huiszwaluw. Gierzwaluwen behoren tot de vogelfamilie Apodidae, hetgeen "zonder poten" betekent. Deze naam slaat op het feit dat Gierzwaluwen zeer korte en zwakke pootjes hebben, die ze eigenlijk alleen gebruiken in de korte momenten dat ze hun kroost komen voeren. Voor de rest brengen Gierzwaluwen hun leven in de lucht door. Zo is het bekend dat ze in de lucht paren en zelfs vliegend slapen. De arbeiderswijken uit de 19e en eerste helft van de 20e eeuw waren in het verleden toplocaties voor deze rotsgebonden cultuurvolgers. Honderden exemplaren domineerden 's zomers het beeld boven deze wijken. In de tweede helft van de 20e eeuw zijn veel van deze stadswijken gerenoveerd of gesloopt, waarbij door de ongeschiktheid van de nieuwbouw het aanbod aan nestgelegenheid sterk afnam. De indruk bestaat, aangezien nog steeds forse aantallen Gierzwaluwen worden waargenomen, dat de vogels blijkbaar alternatieve nestgelegenheid vinden en minder in grote kolonies nestelen.

Gierzwaluwen zijn in staat, ook in de broedtijd, perioden van slecht weer te vermijden door gebieden te zoeken waar wel goede foerageermogelijkheden zijn. Deze gebieden kunnen tot 150 km ver liggen. De jongen kunnen bij voedselschaarste een periode van anderhalve week probleemloos overleven. Hierbij geraken ze in een soort lethargische toestand. Tijdens slecht weer (regen, harde wind, kou) is het dus zinloos onderzoek naar Gierzwaluwen te doen.

3.3 Overige broedvogels

In het te slopen gebouw broeden minimaal 18 paar Huiszwaluwen onder de daklijsten. Huiszwaluw is een 'Categorie E-soort' hetgeen betekent dat de vogels weliswaar steeds terugkeren naar dezelfde broedplaats maar de flexibiliteit hebben uit te wijken als alternatief leefgebied in de omgeving voorhanden is. Gezien de aanwezige biotopen en bebouwing in de nabijheid van het plangebied zullen deze vogels kunnen uitwijken naar alternatief leefgebied. Overigens geldt voor deze soorten wel dat activiteiten waarbij nesten verstoord

Huiszwaluwen in het plangebied

of vernield kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats moeten vinden. Ook werd een paar Zwarte roodstaarten in een gat in de muur opgemerkt. ook hiervoor geldt dat werkzaamheden waarbij het nest kan worden vernield, buiten het broedseizoen moeten worden gepland.

Zwarte roodstaart in het plangebied.

4 Vleermuizen

In Enkhuizen Westeinde 88-90 zijn drie soorten vleermuizen vastgesteld. In Tabel 4 staan de aangetroffen soorten. De verspreidingskaart van de aangetroffen vleermuizen staat in Bijlage 3.

Er werden vooral foeragerende exemplaren waargenomen. Verblijfplaatsen in aanwezige gebouwen zijn niet gevonden.

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen vleermuizen in Enkhuizen Westeinde 88-90 kort toegelicht en worden de leefwijze van de waargenomen vleermuizen in Nederland geschetst.

4.1 Gewone dwergvleermuis

In Enkhuizen Westeinde 88-90 werden Gewone dwergvleermuizen vooral dicht rond het gebouw aangetroffen. De dieren waren meestal foeragerend aanwezig in de beschutting van het gebouw. In de laatste bezoekeronde werd ook een langsvliegend exemplaar waargenomen. Vanwege de frequentie en de aantallen foeragerende dieren kan rond de bebouwing niet van een essentiële gebruiksfunctie worden gesproken.

Algemene informatie

De Gewone dwergvleermuis is de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort wordt beschouwd als hoofdzakelijk gebouwbewonend. Gedurende het hele jaar worden vooral van buiten toegankelijke spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen en daklijsten gebruikt.

Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats in voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van (kraam)kolonies.

Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode zijn overwinterende dieren, die zich dan meestal in kleinere groepen ophouden, vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven is het voorkomen van zogenaamde midder-nachtelijke zwermactiviteit in de periode half juli – augustus.

Daarnaast is gedurende de baltsperiode in de nazomer en herfst sprake van paargezelschappen die rond paarverblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Baltsende mannetjes worden ook vaak vliegend waargenomen en zijn dan niet direct aan een paarverblijfplaats te koppelen.

Tabel 4.
Vastgestelde soorten
vleermuizen met
bijbehorende indicatie
van de aantallen in
Enkhuizen Westeinde
88-90 in 2017.

Soort	Aantal	Beschermd
Gewone dwergvleermuis	tiental	x (HR IV)
Rosse vleermuis	één	x (HR IV)
Laatvlieger	enkele	x (HR IV)

Foerageergebieden bevinden zich overwegend in besloten tot half-open landschap binnen enkele kilometers van de (zomer)verblijven. Het foerageergebied wordt via vaste en veelal beschutte vliegroutes bereikt, zoals bomenlanen, boszomen en watergangen.

4.2 Rosse vleermuis

In Enkhuizen Westeinde 88-90 werd eenmaal een Rosse vleermuis vastgesteld die kort aanwezig was aan de noordkant van het gebouw. Deze (boombewonende) vleermuis zal afkomstig zijn geweest van een (veel) verder gelegen verblijfplaats om rond de lintbebouwing van het Westeinde te foerageren, of hier langs te trekken op weg naar nog verder gelegen foerageergebied.

Omdat het gaat om een incidentele waarneming is geen verspreidingskaart gemaakt.

Algemene informatie

De Rosse vleermuis is een echte bosbewoner en komt in bosrijke delen en oudere parken van ons land algemeen voor. De kraamkolonies, die regelmatig bestaan uit meer dan honderd vrouwtjes, bevinden zich vaak verdeeld over een netwerk van meerdere boomholten van vooral Beuk of Zomereik. In de kraamperiode verhuizen de dieren regelmatig. De mannetjes verblijven in de zomerperiode verspreid in kleine groepen in boomholten. In de nazomer is de baltsperiode en hebben de mannetjes een territorium bij een boomholte. Hier worden dan met enkele vrouwtjes paargezelschappen gevormd. In het najaar worden ook wel alternatieve verblijfplaatsen zoals vleermuiskasten en hoogbouw gebruikt. Winterverblijven kunnen zich in dikke bomen bevinden, maar worden in ons land niet vaak aangetroffen. Rosse vleermuizen jagen bij voorkeur hoog boven open gebieden als bosranden, weiden, moerassen en meren. Jachtgebied en verblijfplaats kunnen relatief ver uit elkaar liggen (10 km). Vliegroutes lijken nauwelijks gebonden aan landschapselementen en worden hoog, hoger dan tien meter, en snel vliegend overbrugd.

4.3 Laatvlieger

In het plangebied werden in de eerste en derde ronde Laatvliegers waargenomen. In de eerste ronde betrof het drie langsvliegende exemplaren die uit onbekende richting aankwamen. In de derde ronde waren 1-3 foeragerende Laatvliegers aanwezig, aan beide kanten van de bebouwing. Waarschijnlijk benutten deze dieren het plangebied als onderdeel van een veel groter foerageergebied langs de lintbebouwing van het Westeinde.

Algemene informatie

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in agrarisch gebied, parken, tuinen en stadsranden. In

Nederland bewonen Laatvliegers gedurende het hele jaar uitsluitend gebouwen.

Kraamkolonies worden vooral aangetroffen op (kerk)zolders, in spouwmuren of achter gevelbekleding, waarbij de dieren vaak weggekropen zijn tussen balken en in spleten. Een populatie Laatvliegers gebruikt veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Voor zover bekend leven mannetjes vrijwel het gehele jaar solitair. Overwinterende dieren worden meestal in kleine groepjes aangetroffen, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden.

Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de kolonieplaats. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op. Deze liggen veelal in kleinschalig agrarisch gebied dat rijk is aan vochtige graslanden. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd.

Vleemuisonderzoek met batdetector.

5 Effectbeoordeling en maatregelen

De aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde verblijven en vleermuizen nabij en binnen het plangebied kan van invloed zijn op de verdere procedure. De effecten die kunnen optreden bij de geplande werkzaamheden worden beschreven. Voorts zal worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen of te minimaliseren.

5.1 Huismus

In het plangebied werden geen broedende Huismussen vastgesteld, de plannen zullen niet van invloed zijn op verblijvende Huismussen.

Omdat rond het woonhuis dat behouden blijft en waar Huismus waarschijnlijk broedt, veel groen aanwezig is en dit groen intact blijft, wordt ingeschat dat geen essentieel foerageergebied of schuilmogelijkheid voor de Huismussen verdwijnt. In het plangebied zelf is nauwelijks groen aanwezig. Toekomstige wintervoeding bij de nieuwe woningen zou de soort kunnen helpen. Vanwege het voorgaande wordt geen belangrijk effect verwacht voor de Huismus.

5.2 Gierzwaluw

In het plangebied werden geen broedende Gierzwaluwen vastgesteld, de plannen zullen niet van invloed zijn op verblijvende Gierzwaluwen.

Omdat Gierzwaluwen op grote afstand foerageren van hun verblijfplaatsen zullen de plannen ook op andere wijze niet van belang zijn voor de Gierzwaluw.

5.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen vleermuizen

Omdat geen verblijfplaatsen werden vastgesteld, wordt geen schade voorzien voor verblijvende vleermuizen op de het Westeinde 88-90.

Foerageergebied

De aanwezige foeragerende vleermuizen in het plangebied worden door de werkzaamheden, die beperkt zijn tot de bebouwing, niet in betekende mate beïnvloed.

Na realisatie van de plannen zal vanwege de nieuwe gerealiseerde bebouwing de beschutting toenemen en zal het terrein geschikt blijven voor foeragerende vleermuizen.

Vliegroutes

Er werden geen belangrijke vliegroutes vastgesteld binnen het plangebied die beïnvloed zouden kunnen worden door de plannen.

6 Conclusie en aanbevelingen

6.1 Beschermde soorten WNB

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde, niet vrijgestelde soorten aangetroffen (zie Tabel 5).

Tabel 5.

Aangetroffen beschermde soorten in plangebied Enkhuizen Westeinde 88-90 in 2017.

WNB = Wet Natuurbescherming, (HRL = Habitatrichtlijn IV, AS = Andere Soorten, VRL = Vogelrichtlijn, JBS = vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten); **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie (GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, VNW = in het wild verdwenen).

Nederlandse naam	WNB	RL
Vogels		
Alle aangetroffen soorten	VRL	
Huiswaluw	VRL	
Zwarte roodstaart	VRL	
Vleermuizen		
Gewone dwergvleermuis	HRL	
Rosse vleermuis	HRL	
Laatvlieger	HRL	

- ♣ In het onderzoeksgebied zijn beschermde soorten vogels en vleermuizen vastgesteld.
- ♣ In de bebouwing van het plangebied zijn broedvogels vastgesteld. Voor de aanwezige broedvogels dienen de werkzaamheden waarbij nesten verstoord of vernield kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een ontheffing is voor deze broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli.
- ♣ Direct naast het plangebied zijn daarnaast broedvogels aangetroffen waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd. Het betreft Huismus en Gierzwaluw. Er worden geen (negatieve) effecten van de ingreep op de verblijfplaatsen van deze soorten verwacht.
- ♣ Omdat geen verblijfplaatsen van vleermuizen werden vastgesteld, wordt geen schade voorzien voor verblijvende vleermuizen in het plangebied.
- ♣ De aanwezige foeragerende vleermuizen in het plangebied worden door de werkzaamheden, die beperkt zijn tot de bebouwing, niet in betekende mate beïnvloed. Omdat in de naaste omgeving veel vergelijkbaar en beter foerageergebied voorhanden is kunnen de vleermuizen makkelijk uitwijken. Na realisatie van de plannen zal vanwege de nieuwe gerealiseerde bebouwing de beschutting toenemen en zal het terrein geschikt blijven voor foeragerende vleermuizen.

6.2 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende soorten en hun leefomgeving geldt de zorgplicht (zie Bijlage 1.1.1) Teneinde de zorgplicht na te leven kan

men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Alle aanwezige bebouwing, vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten.
- ♣ Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden moet voorkomen worden dat 's nachts met sterke bouwverlichting wordt gewerkt.

6.3 Aanbevelingen ter bevordering van stadsnatuur

Met behulp van enkele eenvoudige maatregelen kan de natuur in de stad versterkt worden en krijgen planten en dieren ook in nieuwe ontwikkelingslocaties de ruimte. Vanwege de aanwezigheid van vleermuizen is het plaatsen van voorzieningen in nieuwbouw op het Westeinde kansrijk. Hiervoor worden voor dit plan de volgende aanbevelingen gedaan;

- ♣ Plaatsing vleermuiskasten of geschikt maken van spouwmuren van nieuwbouw voor vleermuizen,
- ♣ Plaatsen voorzieningen voor Huismussen, Spreeuwen en Gierzwaluwen d.m.v. speciale dakpannen, vogelvides of inmetzelstenen;
- ♣ Beplanten en aanleggen van groenstructuren met inheemse soorten die insecten, vogels en vlinders kunnen aantrekken.

Dergelijke maatregelen bevorderen de leefbaarheid van nieuwbouwprojecten aanzienlijk. Ook dragen deze maatregelen sterk bij aan een versnelling van het natuurlijk evenwicht in een nieuwbouwsituatie. Dit kan typische problemen als spinnenoverlast of muizenplagen van nieuwbouwprojecten voorkomen

7

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- BEUSEKOM, R. VAN, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER, K. & THISSEN J. (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., K. SPOELSTRA, J.B.M. THISSEN, K.J. KANTERS & J.C. BUYS (RED.), 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- DIJK A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion, Baarn.
- HARTOG L., 2016. *Westeinde 88-90 in Enkhuizen, Toetsing in het kader van de natuurwetgeving*. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- HOOGENDOORN, D.M., F. VISBEEN, J. WONDERGEM, W. RUITENBEEK (RED.), 2014. *Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren*. Landschap Noord-Holland, Heiloo & Noord-Hollandse Zoödie Studiegroep (NOZOS), Alkmaar.
- HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. SOVONonderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- SCHARRINGA, C.J.G., W. RUITENBEEK & P.J. ZOMERDIJK, 2010. *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009*. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, Landschap Noord-Holland.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000*. – *Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

- STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN, 2015. *Besluit houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna*. Staatscourant 2015, 36471.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- VLEERMUISVAKBERAAD (NETWERK GROENE BUREAUS, ZOOGDIERVERENIGING VZZ EN GEGEVENS AUTORITEIT NATUUR). *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013.
- ZOOGDIERVERENIGING VZZ, 2007. *Basisrapport voor de Rode Lijst Zoogdieren volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. VZZ rapport 2006.027. Tweede herziene druk. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.

8 Bijlagen

Bijlage 1	Huidige natuurwetgeving
Bijlage 2	Verspreidingskaarten broedvogels
Bijlage 3	Verspreidingskaarten vleermuizen

Bijlage 1 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1.1 Wet Natuurbescherming (WNB)

De Wet Natuurbescherming (WNB) is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet zijn samengevoegd.

In de WNB is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de ontheffingsverlening en handhaving.

Bijlage 1.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de WNB is de zorgplicht die stelt dat “een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

Bijlage 1.2 Soortbescherming

Bijlage 1.2.1 Categorieën

Onder de WNB wordt een aantal soorten planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die respectievelijk zijn beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn en soorten genoemd in de Europese Vogelrichtlijn.

Naast deze Europees beschermde soorten heeft de wetgever nog een extra categorie soorten toegevoegd, de ‘andere soorten’.

Per provincie is conform artikel 3.11 nog een vierde categorie opgesteld, die van de ‘vrijgestelde soorten’. Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht bij het overtreden van de verbodsbepalingen (zie Bijlage 1.2.2) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie variëren en is te vinden in Tabel 6.

Daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden in artikel 3.10.

Tabel 6.

Vrijgestelde soorten per provincie.

Rood=niet vrijgesteld.

Zoogdieren	DR	FL	FR	GL	GR	L	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH
Aardmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bosmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bunzing	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Dwergmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dwergspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eekhoorn						+						
Egel	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+
Gewone bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Haas	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hermelijn	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Huisspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Konijn	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ondergrondse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Ree	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rosse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Steenmarter						+						
Tweekleurige bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Veldmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wezel	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Wild zwijn							+					
Woelrat	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Amfibieën en reptielen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bastaardkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bruine kikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gewone pad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hazelworm						+						
Kleine watersalamander	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Levendbarende hagedis						+						
Meerkikker	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Bijlage 1.2.2 Verbodsbepalingen

De WNB bepaalt conform artikel 3.1, 3.5 & 3.10 dat de volgende zaken verboden zijn:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen¹
2. Het is verboden dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
5. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Bijlage 1.2.3 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het slopen, renoveren of bouwen van woningen, het dempen van wateren of het aanleggen bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing voor de WNB verkregen worden.

Als er beschermde soorten (zie Bijlage 1.2.1) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én verbodsbepalingen (zie Bijlage 1.2.2) worden overtreden, dan is ontheffing vereist of moet, indien mogelijk, conform art. 3.31 gewerkt worden met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de

¹Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Bijlage 1.2.4 Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een ontheffing belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen ontheffing. Als schade niet te voorkomen is, dient één van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.

Soorten van de Habitatrichtlijn

- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Andere soorten

- ♣ Ontheffing is nodig ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ Ontheffing is in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van (groot) openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ Ontheffing is nodig in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.

Bijlage 1.2.5 Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men versturende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Er is een uitzondering, vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'jaarrond beschermde broedvogels', categorie A t/m D, zie kader volgende pagina.

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf wordt zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan, betrokken!

Kader: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en bijbehorende categorie.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	D	Vogelsoorten waarvan de nesten in
Buizerd	D	principe jaarrond zijn beschermd met
Gierzwaluw	B	beschermingscategorie:
Grote gele kwikstaart	C	A = soorten die ook buiten het
Havik	D	broedseizoen het nest gebruiken als vaste
Huismus	B	rust- of verblijfplaats,
Kerkuil	C	B = koloniebroeders die elk broedseizoen
Oehoe	C	op dezelfde plaats broeden en die daarin
Ooievaar	C	zeer honkvast zijn of afhankelijk van
Ransuil	D	bebouwing of biotoop,
Roek	B	C = soorten die elk jaar op dezelfde plaats
Slechtvalk	C	broeden en die daarin zeer honkvast zijn of
Sperwer	D	afhankelijk van bebouwing,
Steenuil	A	D = soorten die niet of nauwelijks zelf in
Wespendief	D	staat zijn een nest te maken.
Zwarte wouw	D	

Voor jaarrond beschermde soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevings-check' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie. Als geen schade optreedt en de gunstig staat van instandhouding niet in gevaar komt, zal de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Categorie E-soorten

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie E). Deze soorten keren (zoals ook jaarrond beschermde soorten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'.

Bijlage 1.2.6 Gedragscodes

Indien men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De

bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld en er moet een belang zijn voor het project vergelijkbaar met genoemde belangen uit de VRL, HRL of de 'andere soorten'.

Bijlage 1.3 Gebiedsbescherming

De WNB regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. In de WNB (art. 1.12) wordt ook verordend dat (provinciaal) gebieden aangewezen worden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Tevens wordt aangegeven dat provincies mogelijkheden hebben ook andere belangrijke gebieden aan te wijzen vanwege hun landschap-pelijke- of natuurwaarden.

Bijlage 1.3.1 Natura 2000

Nederland en andere EU-landen hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=0>

Habitattoets

Wanneer plannen bestaan een project in of rond een Natura 2000-gebied uit te voeren, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze toetsing (ook wel 'Habitattoets' genoemd) blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een 'passende beoordeling'. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend.

Als uit de 'Habitattoets' blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, vindt de vergunningaanvraag plaats via een verslechterings- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt via een uitgebreide effectbeoordeling nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Het bevoegd gezag geeft een

vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is.

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000- gebieden is de 'externe werking'. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura 2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Om de mate van stikstofvervuiling te volgen en te reguleren is op 1 juli 2015 de zogenaamde 'Programmatistische Aanpak Stikstof' (PAS) in werking getreden. Boven bepaalde 'drempelwaardes' kan een project vanwege neergeslagen stikstof meldings- of vergunning plichtig zijn.

Bijlage 1.4 Overige gebiedsbescherming

Bijlage 1.4.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Ingrepen in gebieden die horen bij het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur, EHS) worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op het netwerk of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Getoetst wordt of een ingreep van invloed is op 'wezenlijke kenmerken en waarden', het NNN kent geen toetsing op 'externe werking'. Als een ingreep wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Uitgangspunt bij het toestaan van ingrepen is dat netto sprake moet zijn van een versterking van het netwerk.

Bijlage 1.4.2 Overige natuurwetgeving

Naast de behandelde wetgeving zijn soms andere gebied beschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' van de Provincie Noord-Holland. Per plangebied zal op maat moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

Bijlage 1.5 Procedure

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig en dient het stroomschema uit Figuur 2 te worden gevolgd.

Figuur 2.
Stappenplan
procedure
ecologisch
onderzoek en
ontheffing

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt gezien dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aangetroffen worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Bijlage 1.5.1 Ontheffingsaanvraag WNB

Als stap 4a uit het stroomschema negatief is omdat een project of plan locatie gebonden is en er geen alternatieven zijn, is een ontheffingsaanvraag waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een projectplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 3-5 jaar geldig).

De aanvraag kan voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning plaatsvinden. De aanvraag wordt gedaan bij de provincie waarin het plangebied is gelegen.

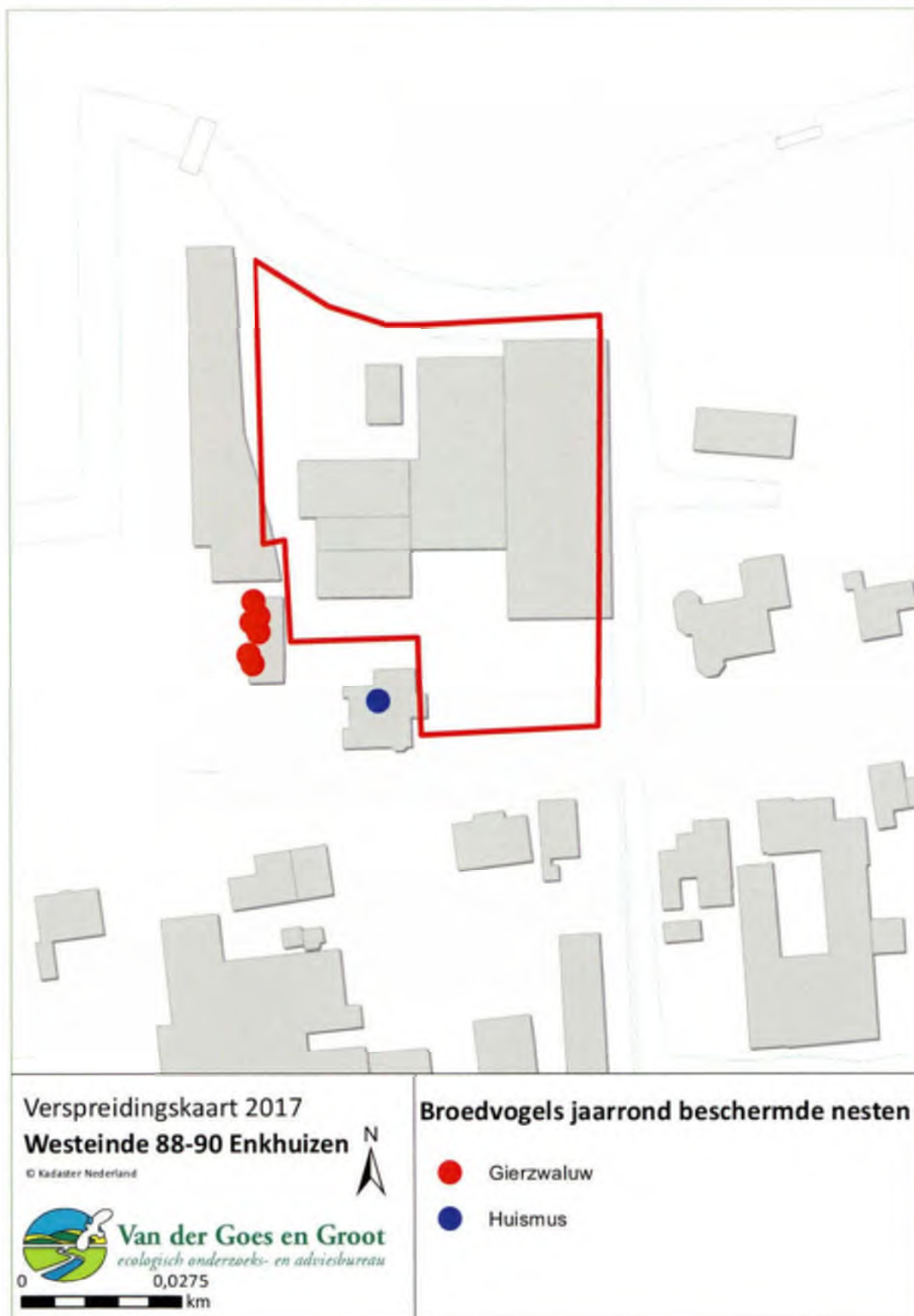
Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Men dient op het digitale aanvraagformulier van het omgevingsloket (OLO) dan aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Ook hierbij dient een projectplan en inventarisatie bijgevoegd te worden.

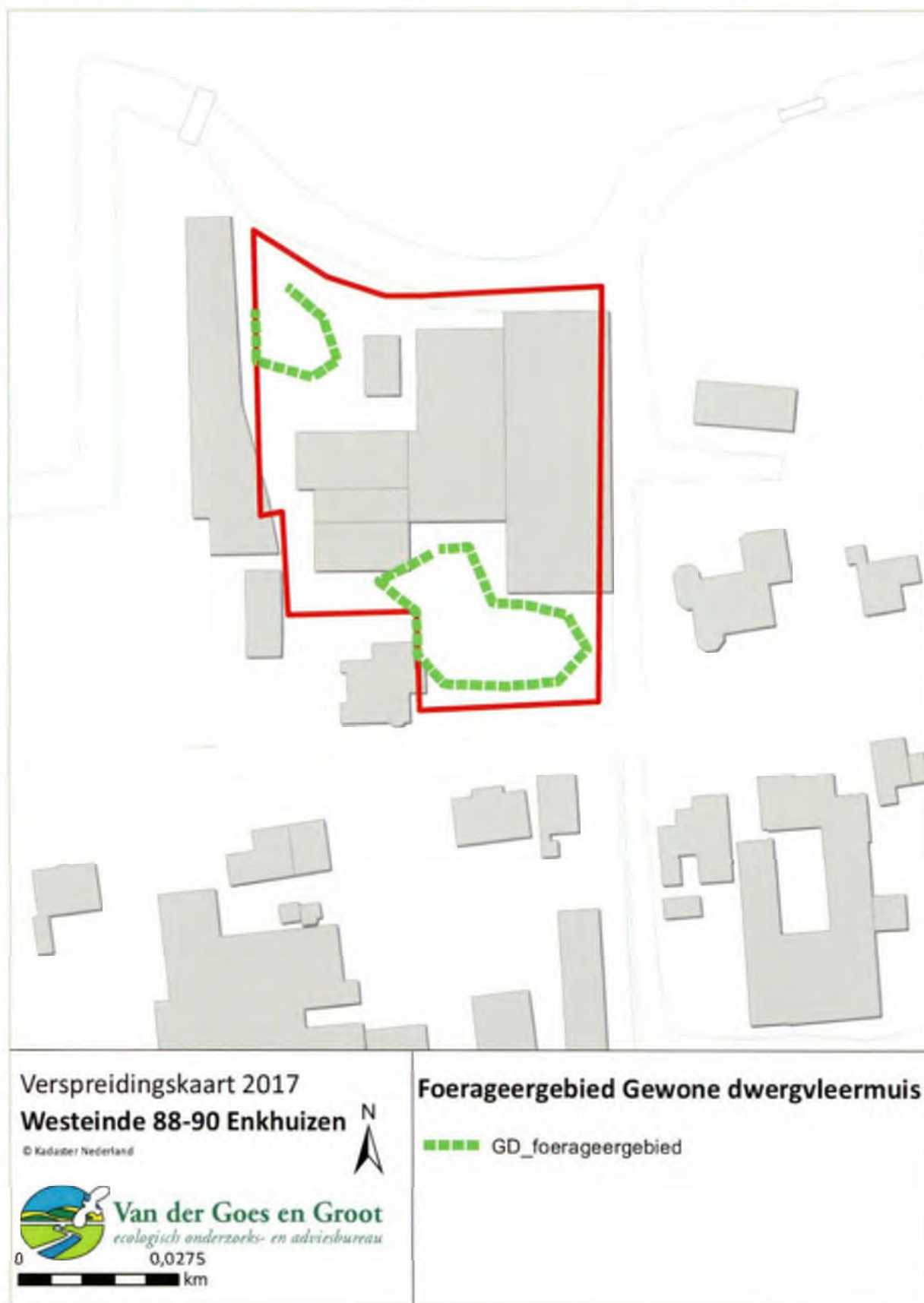
De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar de provincie die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVGB) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning.

De provincie handhaaft bepalingen uit eventuele ontheffingen en vergunningen en de eventuele werking van de WNB bij projecten waar geen ontheffing is aangevraagd. Ook het volgen van gedragscodes wordt gehandhaafd door de provincie. Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes of het stilleggen van werkzaamheden.

Bijlage 2 Verspreidingskaarten broedvogels

Bijlage 3 Verspreidingskaarten vleermuizen

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl